

اظهار نظر کارشناسی درباره: «تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۳۹۸ در حوزه آموزش عالی»

مقدمه

قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور در ۱۵ بند و ۶ تبصره به حوزه آموزش عالی کشور پرداخته است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کشور ۱۴ بند از هفت تبصره به حوزه آموزش عالی ارتباط داشت. سپس دو مورد از الحاقات کمیسیون تلفیق بودجه و یک بند الحاقی مجلس شورای اسلامی در حوزه آموزش عالی تصویب شد و دو بند دیگر در کمیسیون تلفیق حذف شد. حوزه‌های اصلی آموزش عالی کشور شامل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و بخش آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و همه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی و غیردولتی، امور مربوط به سنجش و پذیرش دانشجو، رفاه دانشجویی و اعضای هیئت‌های علمی است. در ادامه تبصره‌های مربوط به همراه تغییرات آنها در فرایند تصویب آورده شده است:

۱. تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها با تسهیلات تأمین مالی خارجی

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۳» بند «الف» - ... دولت مجاز است یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) فوق‌الذکر را برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسه‌های مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها، مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی با تضمین دولت و بازپرداخت آن، از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین نماید.
کمیسیون تلفیق	متن لایحه به تصویب رسید.
صحن مجلس	متن لایحه به تصویب رسید.

معاونت پژوهش‌های
اجتماعی - فرهنگی
دفتر: مطالعات
آموزش و فرهنگ

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۷۰۱۶۴۰۲

تاریخ انتشار:
۱۳۹۸/۱/۲۸

اظهار نظر کارشناسی

در این بند از تبصره «۳» که در کمیسیون تلفیق بودجه و صحن مجلس به تصویب رسید، دولت مجاز شده است یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) را برای استفاده از منابع بانک‌ها و ... به منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها، مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی و فناوری و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی تأمین نماید. این بند بدون تغییر در صحن به تصویب رسیده است. در خصوص این بند باید گفت با توجه به نیاز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها ... به تجهیزات به‌روز و پیشرفته و فرسوده بودن امکانات بسیاری از دانشگاه‌های کشور، تأمین مالی خارجی آنها امری ضروری است. اما به نظر می‌رسد احتمال تحقق این تبصره در فضای تحریم ناچیز است.

۲. تأمین تجهیزات تخصصی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها با تسهیلات بانکی

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۴» - بند «ج» - بانک‌های عامل مجازند در سال ۱۳۹۸ مبلغ چهار هزار میلیارد (۴۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تسهیلات از محل منابع در اختیار برای خرید تجهیزات صرفاً تخصصی و به‌روزرسانی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی و فناوری و دانشگاه آزاد اسلامی بر اساس فهرست مورد توافق وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه کشور و با تصویب هیئت امنای آنها از محل توثیق اموال در اختیار پرداخت کنند. تضمین این تسهیلات پس از تصویب هیئت امنای بر عهده مراکز فوق‌الذکر بوده و پس از تنفس دوساله از محل درآمد اختصاصی آنها و متناسب با میزان دریافتی و مبتنی بر زمان‌بندی مورد تفاهم با بانک‌ها بازپرداخت می‌شود. تجهیزات تخصصی آزمایشگاه‌های تحقیقاتی موضوع این بند فقط در مواردی که بنا به اعلام معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور و یا وزارتخانه تخصصی مربوطه مشابه داخلی ندارند، از شرکت خارجی تأمین می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور و با همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌های «علوم، تحقیقات و فناوری» و «بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»، پس از ابلاغ این قانون به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.
کمیسیون تلفیق	به عنوان بند الحاقی «۳» به تبصره «۹» اضافه شد. بانک‌های عامل مجازند در سال ۱۳۹۸ مبلغ چهار هزار میلیارد (۴۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تسهیلات از محل منابع در اختیار برای خرید تجهیزات صرفاً تخصصی و به‌روزرسانی آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و فناوری اعم از دولتی و غیردولتی و مراکز آموزش فنی‌وحرفه‌ای دولتی بر اساس فهرست مورد توافق وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط و سازمان برنامه و بودجه کشور و با تصویب هیئت امنای آنها از محل توثیق اموال در اختیار پرداخت کنند. تضمین این تسهیلات پس از تصویب هیئت امنای بر عهده مراکز فوق‌الذکر بوده و پس از تنفس دوساله از محل درآمد اختصاصی آنها و متناسب با میزان دریافتی و مبتنی بر زمان‌بندی مورد تفاهم با بانک‌ها بازپرداخت می‌شود. تجهیزات تخصصی آزمایشگاه‌های تحقیقاتی موضوع این بند که فقط حسب مورد بنا به اعلام معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور و یا وزارتخانه تخصصی مربوطه مشابه داخلی ندارند، از شرکت خارجی تأمین می‌شود.
صحن مجلس	متن لایحه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

این بند به عنوان بند الحاقی «۳» به تبصره «۹» در کمیسیون تلفیق بودجه اصلاح و در صحن به تصویب رسید. بند «ج» تبصره «۴» (بند الحاقی «۳» به تبصره «۹») در موضوع اجازه بانک‌های عامل به پرداخت چهار هزار میلیارد ریال تسهیلات برای خرید تجهیزات آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی و فناوری و دانشگاه آزاد اسلامی است.

با توجه به اینکه استفاده مؤسسه‌های پژوهشی و فناوری از مفاد تبصره محل ابهام بود و ممکن بود که امتیاز مذکور برای دیگر دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی و فناوری غیردولتی غیرانتفاعی در نظر گرفته نشود، در کمیسیون تلفیق بودجه بعد از لفظ «فناوری» به جای دانشگاه آزاد اسلامی عبارت «اعم از دولتی و غیردولتی» جایگزین شد که این امر به دلیل توسعه دامنه شمول بند و تحقق بیشتر بند مفید است. همچنین در بخش مربوط به تشخیص تجهیزاتی که مشابه داخلی ندارند، بعد از «در مواردی که» عبارت «حسب مورد» اضافه شد.

در کل می‌توان گفت وجود این بند برای ارتقای کیفیت آموزش عالی که یکی از چالش‌های عمده این حوزه است مفید به نظر می‌رسد.

۳. خرید تجهیزات آزمایشگاهی دانشگاه‌های وزارت علوم با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی

عنوان	متن						
لایحه	_____						
کمیسیون تلفیق	_____						
صحن مجلس	تبصره «۴» بند الحاقی «۲» به دولت اجازه داده می‌شود مبلغ دو میلیارد و سیصدو هفتاد و پنج میلیون (۲۳۷۵۰۰۰۰۰۰) یورو از منابع ورودی سال ۱۳۹۸ صندوق توسعه ملی را به صورت تسهیلات ارزی با تضمین دولت به شرح جدول شماره (۱) این تبصره برداشت کرده و منابع مذکور را با رعایت شرایط زیر از محل جدول شماره (۲) این تبصره و سایر جداول و ردیف‌ها به مصرف برساند: جدول منابع						
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ردیف</th> <th>عنوان</th> <th>مبلغ اختصاص داده شده</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۵</td> <td>تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری</td> <td>تا سقف ۴۰ میلیون یورو</td> </tr> </tbody> </table>	ردیف	عنوان	مبلغ اختصاص داده شده	۵	تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	تا سقف ۴۰ میلیون یورو
ردیف	عنوان	مبلغ اختصاص داده شده					
۵	تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	تا سقف ۴۰ میلیون یورو					

اظہار نظر کارشناسی

در این بند کہ در صحن علنی مجلس اضافه شدہ دولت مجاز شدہ است تا سقف ۴۰ میلیون یورو از منابع ورودی صندوق توسعہ ملی در سال ۱۳۹۸ را بہ صورت تسهیلات ارزی برای خرید تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاہی دانشگاهہای وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بہ مصرف برساند. وجود این بند در جہت بہرورزسانی تجهیزات آموزشی و تحقیقاتی دانشگاهہا با توجہ بہ کمبودہای موجود ضروری است، ہرچند تأمین اعتبارات عمومی دولت از صندوق توسعہ ملی از توجیہ لازم برخوردار نیست.

۴. اجازہ بر خورداری دانشگاهہا از اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی)

عنوان	متن
لایحہ	تبصرہ «۵» - بند «ب» دولت اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی) منتشر و منابع حاصل را بہ ردیف شمارہ ۳۱۰۱۰۸ جدول شمارہ (۵) این قانون واریز کند. منابع واریزی بہ طرحہای تملک داراییہای سرمایہای نیمہ تمام و طرحہای ساماندہی دانشگاهہا مندرج در پیوست شمارہ (۱)، اعتبارات طرحہای تملک داراییہای سرمایہای استانی و ردیفہای متفرقہ و همچنین تعہدات پرداخت شدہ طرحہای تملک داراییہای سرمایہای خاتمہ یافتہ این قانون اختصاص می یابد تا بر اساس موافقتنامہ متبادلہ با سازمان برنامہ و بودجہ کشور ہزینہ شود. سود و ہزینہہای مربوط بہ انتشار اوراق مذکور در جدول شمارہ (۹) این قانون پیش بینی و قابل پرداخت می باشد. سقف مجاز اوراق منتشرہ تسویہ شدہ از محل این بند تا پایان سال مبلغ دوست و نود ہزار میلیارد (۲۹۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال می باشد.
کمیسیون تلفیق	متن لایحہ بہ تصویب رسید.
صحن مجلس	متن لایحہ بہ تصویب رسید.

اظہار نظر کارشناسی

بند «ب» تبصرہ «۵» اجازہ بر خورداری طرحہای تملک داراییہای سرمایہای نیمہ تمام و طرحہای ساماندہی و مطالبات معوق دانشگاهہا از اوراق منتشر شدہ توسط دولت را می دہد. متن بند «ب» تبصرہ «۵» مشابہ متن مندرج در قانون بودجہ سال ۱۳۹۷ است با این تفاوت کہ دامنہ بر خورداری طرحہای تملک داراییہای سرمایہای استانی از اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی) منتشر شدہ با افزودن عبارت «ردیفہای متفرقہ و همچنین تعہدات پرداخت شدہ طرحہای تملک داراییہای سرمایہای خاتمہ یافتہ» توسعہ یافتہ و مبلغ مربوط از دوست و شصت ہزار میلیارد ریال بہ دوست و نود ہزار میلیارد ریال افزایش یافتہ است، کہ وسعت بخشیدن بہ دامنہ شمول از یک سو و افزایش ۱۱/۵ درصدی اعتبارات از سوی دیگر موجب اثر بخشی بیشتر خواهد بود. ہرچند عملکرد این بند در سال ۱۳۹۷ بہ دلیل عدم آگاہی مدیریت دانشگاهہا از نحوہ استفادہ و یا احساس عدم نیاز، پایین بودہ است، اما وجود آن با توجہ بہ وجود تورم در کشور و نیاز دانشگاهہا بہ اعتبارات بیشتر؛ مفید و مثبت است.

۵. اجازہ بر خورداری دانشگاهہا از اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی)

عنوان	متن
لایحہ	تبصرہ «۵» - بند «ج» اوراق فروش نرفتہ طرحہای بندہای «الف» و «ب» این تبصرہ برای مطالبات معوق در سقف اعتبار همان طرح با تأیید رئیس دستگاہ اجرایی و ذی حساب/ مدیر امور مالی ذی ربط و سازمان برنامہ و بودجہ کشور قابل واگذاری بہ تمامی طلبکاران طرح مذکور (اعم از پیمانکاران، مشاوران، تأمین کنندگان تجهیزات و همچنین سایر ہزینہہای طرحہا و پروژہہا از جملہ تملک اراضی و تأدیہ بدہی طرحہای ساماندہی دانشگاهہا) است.
کمیسیون تلفیق	متن لایحہ بہ تصویب رسید.
صحن مجلس	متن لایحہ بہ تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

بند «ج» تبصره «۵» مانند بند «ب» اجازه برخورداری مطالبات معوق دانشگاهها از اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی) منتشر شده توسط دولت را می‌دهد و در واقع تکرار متن مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ است. با این تفاوت که در کنار لفظ ذی‌حساب، عبارت «مدیر امور مالی ذی‌ربط» اضافه شده است که افزودن این عبارت علی‌القاعده معطوف به دانشگاهها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی و فناوری است. چون در دانشگاهها و مؤسسه‌های مشمول ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، مدیر امور مالی منصوب هیئت‌های امنا به جای ذی‌حساب امور مربوطه را تصدی می‌کند؛ بنابراین وجود عبارت «مدیر امور مالی ذی‌ربط» در ابهام‌زدایی برای دانشگاهها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی و فناوری لازم است و عملکرد این بند را افزایش می‌دهد. در کل وجود این بند مفید قلمداد می‌شود.

۶. اجازه به دانشگاهها به اخذ تسهیلات از بانکها تا سقف درآمد اختصاصی

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۹» - بند «الف» به دانشگاهها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری اجازه داده می‌شود با تصویب هیئت‌های امنای خود تا سقف عملکرد درآمد اختصاصی سال ۱۳۹۷ نسبت به اخذ تسهیلات از بانکها اقدام کنند و در جهت تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خود و با اولویت احداث خوابگاه‌های متاهلین موضوع بند «پ» ماده (۱۰۳) قانون برنامه ششم توسعه استفاده نمایند و نسبت به بازپرداخت اقساط از محل درآمد اختصاصی خود اقدام کنند. صندوق‌های رفاه دانشجویان مکلفند نسبت به پیش‌بینی اعتبار لازم در فعالیت‌های خود به منظور پرداخت یارانه سود و کارمزد احداث خوابگاه‌های متاهلین اقدام نمایند.
کمیسیون تلفیق	بند «الف» - به دانشگاهها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری اجازه داده می‌شود با تصویب هیئت‌های امنای خود تا سقف عملکرد درآمد اختصاصی سال ۱۳۹۷ نسبت به اخذ تسهیلات از بانکها از محل توثیق اموال در اختیار خود اقدام کنند و در جهت تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خود و با اولویت احداث خوابگاه‌های متاهلین موضوع بند «پ» ماده (۱۰۳) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه استفاده کنند و نسبت به بازپرداخت اقساط از محل درآمد اختصاصی خود اقدام نمایند. صندوق‌های رفاه دانشجویان مکلفند نسبت به پیش‌بینی اعتبار لازم در فعالیت‌های خود به منظور پرداخت یارانه سود و کارمزد احداث خوابگاه‌های متاهلین اقدام کنند.
صحن مجلس	متن لایحه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

بند «الف» تبصره «۹» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ همچون متن مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ به دانشگاهها و مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری اجازه داده است که تا سقف درآمد اختصاصی خود نسبت به اخذ تسهیلات از بانکها اقدام کنند. با توجه به اینکه سکوت تبصره در مورد اخذ تضمین می‌توانست به عدم اجرای تبصره منتهی شود، در کمیسیون تلفیق پس از عبارت «از بانکها» عبارت «از محل توثیق اموال در اختیار» اضافه شد و پس از آن در صحن به تصویب رسید. این بند دست دانشگاهها و سایر مؤسسه‌های مشمول را برای استفاده از نقدینگی مورد نیاز باز نگه می‌دارد، که این گشایش در شرایط کمبود اعتبار و تخصیص می‌تواند کمک‌کننده و یاری‌دهنده باشد. بنابراین وجود این بند مفید به نظر می‌رسد.

۷. صندوق‌های رفاه دانشجویان

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۹» - بند «ب» صد درصد (۱۰۰٪) وجوه اداره شده پرداختی از محل بازپرداخت وام‌های شهریه دانشجویی از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۷ به صندوق‌های رفاه دانشجویی به عنوان کمک جهت افزایش منابع مالی صندوق‌های مزبور اختصاص می‌یابد. وجوه مذکور تا سقف هشتصد میلیارد (۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال پس از واریز به خزانه‌داری کل کشور به صندوق‌های مربوط برگشت داده می‌شود تا بر اساس اساسنامه مصوب، صرف پرداخت وام شهریه به دانشجویان و سایر پرداخت‌های رفاهی دانشجویی شود.
کمیسیون تلفیق	«ب» - صد درصد (۱۰۰٪) وجوه اداره شده پرداختی از محل بازپرداخت وام‌های شهریه دانشجویی از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۷ تا سقف هشتصد میلیارد (۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود. وجوه مذکور به صندوق‌های رفاه دانشجویی به عنوان کمک جهت افزایش منابع مالی صندوق‌های مزبور اختصاص می‌یابد تا بر اساس اساسنامه مصوب، صرف پرداخت وام شهریه به دانشجویان و سایر پرداخت‌های رفاهی دانشجویی شود.
صحن مجلس	متن کمیسیون تلفیق بودجه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

بند «ب» تبصره «۹» در موضوع کمک برای افزایش منابع مالی صندوق‌های رفاه دانشجویان تا سقف ۸۰۰ میلیارد ریال از محل بازپرداخت وام‌های شهریه دانشجویی در فاصله سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۷ در نظر گرفته شده است که در حد خود تبصره‌ای مثبت و امکان‌پذیر ارزیابی می‌شود، با این حال این بند در خصوص نحوه توزیع این مبلغ بین صندوق‌های رفاه دانشجویان وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی مسکوت است. با توجه به افزایش هزینه‌های تحصیلی و به تبع آن افزایش تقاضای وام دانشجویی، افزایش سرمایه صندوق‌های رفاه مثبت ارزیابی می‌شود. اما بهتر بود تصمیم‌گیری در خصوص نحوه توزیع اعتبارات بین صندوق‌های سه‌گانه فوق‌الذکر در متن تبصره مشخص می‌شد.

۸. رفاه دانشجویی

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۹» - بند «ج» مازاد هزینه تحصیلی دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور نسبت به اعتبارات مندرج در این قانون در قالب وام از طریق صندوق رفاه دانشجویان در اختیار این افراد قرار می‌گیرد. اقساط وام‌های مذکور پس از فراغت از تحصیل و اشتغال به کار افراد، پرداخت می‌شود. دانشجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی مزبور در اولویت دریافت وام می‌باشند.
کمیسیون تلفیق	متن لایحه به تصویب رسید.
صحن مجلس	متن لایحه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

بند «ج» تبصره «۹» در موضوع پرداخت مازاد هزینه تحصیلی دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی کشور از طریق صندوق رفاه دانشجویی و در قالب وام به این دانشجویان است که با توجه به مشکلات مالی این قشر از دانشجویان مثبت ارزیابی می‌شود. با این همه در شرایط کمبود اعتبار و یا تأخیر در پرداخت اعتبارات مربوط، نام‌نویسی و ادامه تحصیل دانشجویان مشمول می‌تواند با دشواری و احیاناً تأخیر مواجه شود. بنابراین تحقق این حکم ضروری و مفید است.

۹. ممنوعیت کاهش اعتبارات برنامه‌های پژوهشی و اجرای قانون برنامه ششم توسعه

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۹» - بند «ه» ۱. در راستای تحقق اهداف نقشه جامع علمی کشور کاهش اعتبارات برنامه‌های پژوهشی توسط دستگاه‌های اجرایی، ممنوع است. ۲. در راستای اجرای بند «ج» ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه مبنی بر حمایت از پژوهش‌های تقاضامحور، کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، با رعایت ماده (۱۱۷) اصلاحی آن قانون مصوب ۱۳۸۶ و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور که از برنامه پژوهش‌های کاربردی استفاده می‌نمایند، مکلفند حداقل معادل ده (۱۰) درصد این اعتبارات را با اعلام فراخوان در موضوعات مورد نیاز خود، از طریق پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی هزینه نمایند.
کمیسیون تلفیق	متن لایحه به تصویب رسید.
صحن مجلس	متن لایحه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

بند «ه» تبصره «۹» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ علاوه بر ممنوع شمردن کاهش اعتبارات برنامه‌های پژوهشی توسط دستگاه‌های اجرایی در جهت حمایت از پژوهش‌های تقاضامحور، کلیه دستگاه‌های اجرایی استفاده‌کننده از اعتبارات برنامه «پژوهش‌های کاربردی» را مکلف کرده است که ده درصد از این اعتبارات را با اعلام فراخوان در موضوعات مورد نیاز خود از طریق پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی هزینه نمایند. این بند در راستای افزایش پروژه‌های مسئله‌محور دانشگاهی و افزایش ارتباط صنعت و دانشگاه و دانشگاه و بازار بسیار مفید است؛ چراکه در واقع یکی از مشکلات بخش آموزش عالی کشور مسئله‌محور نبودن تحقیقات دانشگاهی و شکاف بین دانشگاه و جامعه است.

قسمت یک این تبصره از حیث اینکه به کلیه دستگاه‌های اجرایی معطوف شده است، نحوه اعمال آن از سوی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی مجری دوره‌های تحصیلات تکمیلی محل ابهام است. آیا دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی در شمول این تبصره قرار دارند؟ در قسمت دوم با توجه به عدم تعیین نحوه هزینه‌کرد این اعتبارات بهتر بود نحوه و فرایند هزینه‌کرد اعتبارات مربوط از طریق انعقاد توافقنامه دستگاه‌های اجرایی با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی متقاضی اجرا، پیش‌بینی می‌شد.

۱۰. آمایش آموزش عالی

موضوع	عنوان	متن
	لایحه	تبصره «۹» - بند «و» به منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی و فناوری، اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای مناطق کمتر توسعه‌یافته مصوب ۱۳۹۳/۷/۳۰ قابل اختصاص به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پارک‌های علم و فناوری و جهاد دانشگاهی مستقر در استان است.
	کمیسیون تلفیق	متن لایحه به تصویب رسید.
	صحن مجلس	متن لایحه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

این بند به منظور ارتقای شاخص‌های علمی، پژوهشی و فناوری، اجازه استفاده از اعتبارات «قانون استفاده متوازن از امکانات کشور برای ارتقای مناطق کمتر توسعه‌یافته» مصوب ۱۳۹۳/۷/۳۰ را به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پارک‌های علم و فناوری و جهاد دانشگاهی مستقر در استان داده است. با توجه به اینکه در مناطق مختلف کشور پتانسیل‌های بالقوه‌ای برای توسعه منطقه‌ای و ملی وجود دارد، تقویت مراکز علمی و تحقیقاتی مستقر در این مناطق برای شکوفا شدن استعدادهای انسانی و طبیعی مناطق مختلف کشور مفید است و باعث توسعه کشور می‌شود. لذا وجود این بند مفید به نظر می‌رسد.

۱۱. حمایت از پژوهش‌های کاربردی و مسئله‌محور در دانشگاه‌ها

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۹» - بند «ح» شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون، مکلفند در اجرای تکالیف قانونی مربوط، حداقل چهار درصد (۴۰٪) از هزینه امور پژوهشی خود مندرج در آن پیوست را در مقاطع سه‌ماهه به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪)، به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند تا در راستای حل مسائل و مشکلات خود از طریق توافقنامه با دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی و جهاد دانشگاهی و در قالب طرح (پروژه)‌های کاربردی، عناوین پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی، طرح (پروژه)‌های پسادکتری و طرح (پروژه)‌های تحقیقاتی دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی غیرشاغل به مصرف برسانند. این مبالغ برای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و جهاد دانشگاهی مازاد بر درآمد اختصاصی پیش‌بینی شده آنها در این قانون محسوب و عیناً پس از تبادل توافقنامه توسط آنها به سازمان برنامه و بودجه کشور و خزانه‌داری کل کشور، توسط خزانه‌داری کل کشور به مؤسسات آموزش عالی یا پژوهشی و یا جهاد دانشگاهی طرف قرارداد برگشت داده می‌شود، به طوری که تا پایان سال مالی کل مبلغ توافقنامه‌ها تسویه شوند. اعتبارات موضوع این بند در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و فناوری و جهاد دانشگاهی به صورت امانی هزینه می‌شود. حداقل سهم قابل پرداخت به دانشجویان، پژوهشگران پسادکتری، دانش‌آموختگان پژوهشگر و نیروهای کارورز از مبلغ هر طرح (پروژه) شصت درصد (۶۰٪) خواهد بود. شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات موضوع این بند می‌توانند حداکثر تا ده درصد (۱۰٪) از مبلغ چهار درصد (۴۰٪) هزینه امور پژوهشی مذکور را از طریق دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی وابسته به خود و جهاد دانشگاهی در چارچوب آیین‌نامه مذکور هزینه نمایند.
کمیسیون تلفیق	متن لایحه به تصویب رسید.
صحن مجلس	متن لایحه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

بند «ح» تبصره «۹» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ که بدون تغییر به تصویب رسیده است تکرار بند «ط» تبصره «۹» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ است با این تفاوت که ضمن حذف عبارت «سودده» بعد از شرکت‌ها، دامنه اجرای آن علاوه بر مؤسسه‌های آموزش عالی یا پژوهش به جهاد دانشگاهی نیز معطوف شده است، که به موجب آن شرکت‌های سودده، بانک‌ها و مؤسسه‌های انتفاعی وابسته به دولت مکلف شده‌اند حداقل ۴۰ درصد از هزینه امور پژوهشی خود را به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند تا در راستای حل مسائل و مشکلات و در قالب طرح‌های کاربردی و پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی و... به مصرف برسانند. این بند برای حل مسائل کشور از طریق ارتباط دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی با بازار و صنعت مفید است. همچنین، واریز حداقل چهل درصد (۴۰٪) از هزینه امور پژوهشی، به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور در جهت تحقق این بند بسیار مفید است. اما تحقق بخش‌هایی از آن محل تردید است؛ چراکه برابر گزارش دبیر کل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری تاکنون ۱۲ قرارداد با هشت دانشگاه و یک پژوهشگاه با اعتباری معادل ۲۲,۲۱۷ میلیون ریال منعقد شده و مبلغ واریزی شرکت‌های مشمول به حساب خزانه‌داری به ۳۵,۳۳۳ میلیون ریال بالغ شده است. این در حالی است که ۲۵۳ شرکت مبالغ قانونی مربوط را به خزانه واریز نکرده‌اند. به گونه‌ای که از کل مبلغ ۴۶۰۰ میلیارد ریال، تنها حدود ۱۳۰ میلیارد ریال (۲/۸ درصد) به حساب خزانه واریز شده است. از جمله وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به‌رغم اینکه ۵۷ درصد از کل اعتبار مشمول این بند از تبصره «۹» قانون بودجه سال ۱۳۹۷ در اختیار شرکت‌های زیرمجموعه آن وزارت قرار دارد، وزارت مذکور اقدامی در جهت واریز منابع مربوط به حساب خزانه صورت نداده است. به هر حال وجود این بند ضروری و مفید است.

۱۲. توزیع اعتبارات پژوهشی دانشگاه‌های علوم پزشکی

عنوان	متن
لایحه	
کمیسیون تلفیق	تبصره «۹» - بند الحاقی «۴» بند الحاقی «۴» - سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است پنجاه درصد (۵۰٪) اعتبارات پژوهشی و تحقیقاتی دانشگاه‌های علوم پزشکی مندرج در این قانون را بر اساس شاخص‌های اعضای هیئت علمی و مقالات توزیع کند و تخصیص دهد.
صحن مجلس	متن الحاقی کمیسیون تلفیق بودجه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

در این بند سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف شده است ۵۰ درصد اعتبارات پژوهشی و تحقیقاتی دانشگاه‌های علوم پزشکی مندرج در این قانون را بر اساس شاخص‌های اعضای هیئت علمی و مقالات توزیع کرده و تخصیص دهد. نحوه تخصیص اعتبارات فوق در این بند مبهم است از طرفی دیگر اعتبارات پژوهشی مربوط به پژوهشکده‌ها و پروژه‌های تحصیلات تکمیلی و غیره است. بنابراین نمی‌توان در خصوص همه این اعتبارات تصمیم واحدی گرفت. از این رو به نظر می‌رسد چنین بندی ادامه کار پژوهشکده‌ها و گروه‌های پژوهشی را با چالش مواجه می‌کند. بنابراین وجود این بند مفید به نظر نمی‌رسد و تحقق آن محل تردید جدی است.

۱۳. افزایش حقوق هیئت علمی

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۱۲» - بند «الف» افزایش حقوق گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر از قبیل هیئت علمی، ... در این قانون انجام می‌گیرد به نحوی که تفاوت تطبیق موضوع ماده (۷۸) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۱۸ در حکم حقوق، بدون تغییر باقی بماند.
کمیسیون تلفیق	متن لایحه به تصویب رسید.
صحن مجلس	متن لایحه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

این بند که بدون تغییر در کمیسیون تلفیق بودجه و صحن به تصویب رسیده است در خصوص افزایش حقوق گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر از قبیل هیئت علمی، ... است که به نحوی در این قانون انجام می‌گیرد که تفاوت تطبیق موضوع ماده (۷۸) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ در حکم حقوق، بدون تغییر باقی بماند.

۱۴. پیش‌بینی بار مالی طرح‌ها

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۱۲» - بند «ه» تمامی تصویب‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها، تغییرات تشکیلات، تغییر ضرایب، جداول حقوقی و طبقه‌بندی مشاغل و افزایش مبنای حقوق، اعطای مجوز هر نوع استخدام و به‌کارگیری نیرو و همچنین مصوبات هیئت‌های امانا و کلیه شوراها از قبیل شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی آموزش و پرورش، شورای گسترش آموزش عالی و شورای عالی فضای مجازی که متضمن بار مالی برای دولت باشد در صورتی قابل طرح و تصویب و اجراء است که بار مالی ناشی از آن در این قانون تأمین شده باشد. هر گونه اقدام برخلاف این حکم، تعهد زائد بر اعتبار محسوب می‌شود.
کمیسیون تلفیق	حذف شد.
صحن مجلس	

اظهار نظر کارشناسی

این بند که در تلفیق حذف شد می‌گوید تمامی تصویب‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها، تغییرات تشکیلات، تغییر ضرایب، جداول حقوقی و طبقه‌بندی مشاغل و افزایش مبنای حقوق، اعطای مجوز هر نوع استخدام و به‌کارگیری نیرو و همچنین مصوبات هیئت‌های امانا و کلیه شوراها از قبیل شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی آموزش و پرورش، شورای گسترش آموزش عالی و شورای عالی فضای مجازی که متضمن بار مالی برای دولت باشد در صورتی قابل طرح و تصویب و اجراء است که بار مالی ناشی از آن در این قانون تأمین شده باشد. محتوای بند «ه» تبصره «۱۲» در ماده (۷۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی آمده است و به این لحاظ تکرار آن در قوانین بودجه سالیانه موضوعیت نداشت و حذف شد.

عنوان	متن
لایحه	-----
کمیسیون تلفیق	تبصره «۱۲» - بند الحاقی «۳» دستگاه‌های مشمول ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه مجاز به دریافت سود از حساب‌های بانکی (حساب جاری، پشتیبان، سپرده‌گذاری کوتاه‌مدت، بلندمدت) مفتوح در بانک‌های دولتی و غیردولتی نیستند. در اجرای این حکم بانک‌های دولتی و غیردولتی نیز مجاز به پرداخت سود به حساب دستگاه‌های اجرایی که فاقد قوانین و مقررات برای دریافت سود هستند، نمی‌باشند. بانک‌ها، شرکت‌های بیمه دولتی، سازمان بورس و اوراق بهادار، صندوق‌ها، دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و دستگاه‌های مأذون از مقام معظم رهبری و هر یک از دستگاه‌های اجرایی که در قوانین و مقررات و یا اساسنامه مجاز به دریافت سود می‌باشند، از شمول این حکم مستثنا هستند.
صحن مجلس	متن کمیسیون تلفیق بودجه به تصویب رسید.

اظهار نظر کارشناسی

در بند الحاقی «۳» به تبصره «۱۲» دستگاه‌های مشمول ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم از دریافت سود از حساب‌های مفتوح در بانکی از بانک‌های دولتی و غیردولتی منع شده‌اند، ولی دانشگاه‌ها از جمله مؤسساتی هستند که از این بند مستثنا شده‌اند که این امر به دلیل اینکه منجر به افزایش درآمد دانشگاه‌ها می‌شود، مثبت تلقی می‌شود.

۱۵. استفاده از روش مشارکت عمومی - خصوصی در حوزه آموزش

عنوان	متن
لایحه	تبصره «۱۹» - بند «۳» دولت می‌تواند در احداث، توسعه و بهره‌برداری از حوزه‌های سلامت، آموزش و تحقیقات و فرهنگ موضوع تبصره «۲» بند «ج» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی و همچنین در اجرای طرح‌های بنگاه‌ها و فعالیت‌های گروه سه ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم با استفاده از روش مشارکت عمومی - خصوصی از ظرفیت این تبصره با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم استفاده نماید.
کمیسیون تلفیق	متن لایحه تصویب شد.
صحن مجلس	متن لایحه تصویب شد.

اظهار نظر کارشناسی

این بند به دولت اجازه داده است، در بهره‌برداری و توسعه حوزه‌های سلامت، آموزش، تحقیقات و فرهنگ موضوع تبصره «۲» بند «ج» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی با حفظ مالکیت دولت از روش‌های مشارکت عمومی - خصوصی استفاده کنند.

به موجب تبصره «۲» بند «ج» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، فعالیت‌های حوزه سلامت، آموزش و تحقیقات و فرهنگ مشمول این قانون نیست. بنابراین حذف این تبصره پیشنهاد شده بود، ولی به همین صورت در صحن به تصویب رسیده است. با توجه به وجود دانشگاه‌های غیردولتی و غیرانتفاعی و دانشگاه آزاد اسلامی در کشور این بند در حوزه آموزش عالی موضوعیت ندارد.

۱۶. ساماندهی آموزش عالی (توقف صدور مجوز ایجاد هرگونه واحد آموزش عالی)

موضوع	عنوان	متن
لایحه	بند «ز» - تبصره «۲۱» در سال ۱۳۹۸ به دولت اجازه داده می‌شود: ۱. با توقف صدور مجوز ایجاد هرگونه واحدهای مراکز آموزش عالی، واحدهای کوچک آموزش عالی در استان‌ها را در یکی از دانشگاه‌های بزرگ استانی ادغام یا تجمیع کند. توسعه در رشته‌های تحصیلی جدید در راستای تأمین نیازهای ملی و منطقه‌ای در درون دانشگاه‌های موجود صورت خواهد گرفت. ۲. دانشگاه‌های وابسته به دستگاه‌های اجرایی را به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری منتقل نماید. ۳. نسبت به شناسایی، حذف و یا ادغام نهادها، سازمان‌ها و فعالیت‌های موازی در دستگاه‌های اجرایی که به صورت مستقیم و یا غیرمستقیم از بودجه عمومی استفاده می‌کنند، اقدام نماید.	
کمیسیون تلفیق	حذف شد.	
صحن مجلس		

اظهار نظر کارشناسی

بند «ز» تبصره «۲۱» در خصوص درخواست صدور مجوز مجلس شورای اسلامی به دولت برای توقف صدور مجوز ایجاد هرگونه واحد آموزش عالی، ادغام یا تجمیع واحدهای کوچک آموزش عالی استان‌ها در یکی از دانشگاه‌های بزرگ استان، ... است. چون در ردیف‌های ۲، ۵، ۶ و ۱۱ بند «ب» ماده (۲) قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم پرداختن به امور فوق را از جمله مأموریت‌های اصلی و از اختیارات آن وزارت قرار داده است، همچنین شوراهای گسترش آموزش عالی و آموزش پزشکی نیز در این خصوص از اختیار لازم برخوردارند. بنابراین وجود این تبصره زائد و موجب تورم و تداخل قوانین مختلف بود که این بند در کمیسیون تلفیق حذف شد. البته به طور کلی چون ممکن بود اجرای این بند بدون برنامه و سازوکار منطقی انجام شود، مفید به نظر نمی‌رسید.